



Documenta – Centar za suočavanje s prošlošću | Centar za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek |
Građanski odbor za ljudska prava | Pravda Bjelovar

Podrška strategiji razvoja pravosuđa u području ljudskih prava

Osijek, Zagreb, Bjelovar 27. studeni 2015.

Dvotjedni izvještaj o suđenjima za ratne zločine, pojavama diskriminacije, zločinu iz mržnje i govoru mržnje, pravima žrtava rata i društvenom procesu suočavanja s prošlošću

Prava žrtava kaznenih djela

Teroristički akt u Parizu 13. studenog 2015., u kojem je smrtno stradalo 129 osoba, a ozlijeđeno 350, istakao je važnost Direktive 2012/29/EU Europskog Parlamenta i Vijeća koju posebnu pozornost poklanja žrtvama terorizma: "Žrtve terorizma pretrpjele su napade koji kao krajnju namjeru imaju nanošenje štete društvu. One stoga možda trebaju posebnu pažnju, potporu i zaštitu zbog posebne naravi kaznenog djela koje je nad njima počinjeno. Žrtve terorizma se mogu naći pod vrlo izraženim interesom javnosti i često trebaju društveno priznanje te postupanje s poštovanjem od strane društva. Države članice bi stoga trebale posebno uzeti u obzir potrebe žrtava terorizma i trebale bi nastojati zaštititi njihov dignitet i sigurnost". Dana 16. studenog, Hrvatska je spustivši zastave na pola koplja te zvukom sirena točno u podne i minutom šutnje odala počast žrtvama terorističkih napada izvedenih u petak u Parizu.

Direktiva 2012/29/EU Europskog Parlamenta i Vijeća, od 25. listopada 2012. o uspostavi minimalnih standarda za prava, potporu i zaštitu žrtava kaznenih djela, definira kazneno djelo kao nedopušteno djelo protiv društva, kao i povredu pojedinačnih prava žrtava. Stoga bi žrtve kaznenih djela trebalo prepoznati i prema njima postupati s poštovanjem, na osjećajan i profesionalan način bez diskriminacije bilo koje vrste utemeljene na bilo kojoj osnovi poput rase, boje kože, etničkog ili socijalnog podrijetla, genetskih obilježja, jezika, religije ili uvjerenja, političkog ili nekog drugog uvjerenja, pripadnosti nacionalnoj manjini, imovine, rođenja, invalidnosti, dobi, spola, spolnog izražavanja, spolnog identiteta, seksualnog usmjerenja, boravišnog statusa ili zdravlja.

Države članice EU dužne su donijeti zakone i druge propise potrebne za usklađivanje s ovom Direktivom do 16. studenoga 2015. Republika Hrvatska je odlučila implementirati navedenu Direktivu kroz izmjene i dopune Zakona o kaznenom postupku. Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku je u srpnju 2015. prošao javno savjetovanje sa građanima¹, ali nije došao na dnevni red Hrvatsko Sabora prije njegova raspuštanja 26. rujna. Tako RH do navedenog dana nije implementirala Direktivu 2012/29/EU u nacionalno zakonodavstvo.

¹ <https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/MainScreen?entityId=1411>

Open the borders for all

Dana 24. studenog, dvoje aktivista Inicijative „Dobrodošli!“ je privedeno na obavijesne razgovore tijekom ispisivanja poruke „Open the borders for all“ (otvorite granice za sve) na krovu zagrebačke Medike, uoči susreta premijera Zorana Milanovića i predsjednika Europskog vijeća Donalda Tuska te summita s predsjednicom Kolindom Grabar-Kitarović.

Policija je privela aktiviste s argumentom da protokol organizacije navedenog summita traži uklanjanje grafita. Nakon toga su stigli i vatrogasci kako bi prefarbali poruku europskim i američkim čelnicima koji se okupljaju danas i sutra u Zagrebu, a povodom aktualne prakse zemalja na tzv. Balkanskoj ruti da prihvaćaju samo izbjeglice koje dolaze iz Sirije, Afganistana i Iraka, dok ostalima priječe ulazak u Europu.

Osim što je poruka trebala biti iscertana na krovu zgrade koja predstavlja jedan od najvažnijih prostora nezavisne kulture u Zagrebu, ovaj čin cenzure predstavlja ozbiljan udarac na slobodu govora i izražavanja. U zemlji u kojoj se ne brišu nacistička obilježja i druge poruke mržnje, istovremeno se brišu poruke protiv rata, nasilja i za zaštitu ljudskog dostojanstva. Također, žalosno je da je institucijama Republike Hrvatske bitnija zaštita stranih čelnika od izloženosti navodno neugodnim porukama od zaštite slobode mišljenja i izražavanja građana.

Inicijativa „Dobrodošli!“ ne posustaje u svojim zahtjevima za sigurnim prolazom svih osoba koje dolaze u Europu u potrazi za sigurnošću! Umjesto da se pod izgovorom zaštite vlastite sigurnosti Europa zagubi između žica i ograda, zabrana i nehumanih tretmana, mi građani/ke još jednom poručujemo svim čelnicima sutrašnjeg summita: Zaustavite ratove, a ne ljude!²

Obustavljen kazneni postupak za zločin u VRA Oluja

Rješenjem Županijskog suda u Rijeci obustavljen je kazneni postupak protiv Rajka Kričkovića, jer je optužno vijeće smatralo da nema dovoljno dokaza da je okrivljeni osnovano sumnjiv za djelo koje je predmet optužbe smatrajući da samo na iskazu jednog svjedoka ne bi se mogla donijeti osuđujuća presuda, a da drugih dokaza koji bi ukazivali na okrivljenika kao počinitelja kaznenog djela za koje se tereti nema. Za zločin u selu Kijani – procesuiranje zločina počinjenih za vrijeme VRA Oluja, Županijsko državno odvjetništvo u Rijeci podiglo je (5. studenog 2014.) optužnicu protiv Rajka Kričkovića, državljanina Republike Hrvatske zbog počinjenja kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz članka 120. stavak 1. OKZ RH. Okrivljenika, pripadnika 118. domobranske pukovnije HV-a iz Gospića, se teretilo da je od 15. kolovoza 1995. do 28. kolovoza 1995. godine u selu Kijani usmrtio dvije civilne osobe R.S. i M.S. ispred njihove kuće dok je M.S. zapalio s kućom.³ Na rješenje o obustavi kaznenog postupka Županijsko državno odvjetništvo u Rijeci uložilo je žalbu Vrhovnom sudu RH.

² Centar za mirovne studije: <http://www.cms.hr/hr/azil-i-integracijske-politike/koga-vi-farbate-otvorite-granice-je-prijeteca-poruka>

³ Izvor: <http://www.dorh.hr/rije0511>

Nema spolne diskriminacije u podučavanju o homoseksualnosti na satima vjeronauka

Dana 14. srpnja 2015. Vrhovni sud RH je odbio žalbu⁴ organizacija za zaštitu ljudskih prava – Lezbijske udruge Kontra, te umješača na strani tužitelja udruge Iskorak – Centra za prava seksualnih i rodnih manjina na presudu Županijskog suda u Zagrebu od 11. listopada 2011. Sudski postupak je iniciran udružnom tužbom po Zakonu o suzbijanju diskriminacije zbog navodnih izjava da je homoseksualnost bolest vjeroučiteljice jedne zagrebačke osnovne škole na satu vjeronauka učenicima osmih razreda. Udružnu tužbu odbio je Županijski sud u Zagrebu, jer nije dokazano da je vjeroučiteljica dala navedenu izjavu, već da se ista držala programa vjerskih udžbenika.

Vrhovni sud u svojoj odluci je naglasio da je nastava vjeronauka izraz slobode vjeroispovijesti, da vjerske zajednice imaju pravo na svoj nauk i potvrđuje činjenicu da je vjeronauk izborni predmet, odobren od države te da je riječ o "slobodi vjeroispovijedi kao ustavnom i konvencijskom pravu iz propisa jače pravne snage od Zakona o suzbijanju diskriminacije", da nije povrijeđeno ni načelo razmjernosti jer su stajališta o homoseksualnosti izložena u okviru nastavne jedinice koja baš određuje temu homoseksualnosti u okviru predmeta namijenjenog samo onim učenicima čiji roditelji žele baš takvu poduku.

Diskriminacija po dobi

Općinski sud u Sisku Sud je potvrdio da je Ksenija Vrebac bila žrtva diskriminacije po dobnoj, stručnoj i političkoj osnovi. Ovo je već druga presuda o zabrani diskriminacije koju je ove godine po dva različita suca donio Općinski sud u Sisku protiv iste tvrtke u vlasništvu Grada Siska.

Naime, nakon što je krajem ožujka sud nepravomoćno presudio da se zabranjuje diskriminacija Darka Weissa iz Siska u tvrtki Sisak projekti, u studenom sud je presudio da je još jedna bivša zaposlenica te tvrtke, Ksenija Vrebac, bila žrtva mobbinga odnosno diskriminacije tadašnjeg direktora te je presudio da se zabranjuje daljnja diskriminacija. Tužitelji tvrde da su maknuti s radnog mjesta unatoč stručnoj spremi i uspjesima na poslu, zbog godina starosti, da su dobili otkaz jer su članovi HDZ-a, kako bi posao dobili podobni iz redova političkih stranaka SDP-a ili HNS-a.

Do sada provedena istraživanja pokazuju da se postotak diskriminacije starijih osoba na temelju dobi kroz godine ne smanjuje, a s obzirom na porast udjela starije populacije u svim društvima, produljenje radnog staža, važno je istražiti ovu problematiku te raditi na boljoj edukaciji, neposrednom kontaktu sa starijim osobama (omogućiti susrete za razmjenu iskustava te prenošenja tradicijskih i kulturnih vrijednosti) te boljoj medijskoj prezentaciji starenja i starosti, u smislu njihovog osnaživanja i razvijanja pozitivnije slike o sebi.

Poruka novog predsjednika Međunarodnog kaznenog suda za bivšu Jugoslaviju

Dana 17. studenog, sudac Carmel Agius je preuzeo predsjedavanje MKSJ. U svom govoru naglasio je da je izuzetno važno nastaviti i jačati suradnju kako bi taj Međunarodni sud zatvorili krajem 2017.

⁴ <http://narod.hr/wp-content/uploads/2015/11/Presuda-VSRH-od-02.11.2015.-05.11.2015..pdf?0c5358>

godine na efikasan, profesionalan i primjieran način. Naglasio je da na sucima leži ogromna odgovornost prema Vijeću sigurnosti Ujedinjenih naroda, međunarodnom humanitarnom pravu i međunarodnom krivičnom pravu koje je obogaćeno sudskom praksom MKSJ, prema pravdi, zakonitom postupanju i pravu optuženih na pravično suđenje. Tribunal ima odgovornost prema nasljeđu koje će ostaviti iza sebe na kraju svog putovanja te odgovornost prema žrtvama i njihovim porodicama.⁵⁶

⁵ <http://www.icty.org/bcs/press/izjava-predsjednika-carmela-agiusa>

⁶ Za sadržaj izvještaja isključivo su odgovorne organizacije izdavači te on ni na koji način ne predstavlja službene stavove donatora. Ovaj izvještaj je nastao u sklopu projekta 'Podrška strategiji razvoja pravosuđa u području ljudskih prava', uz financijsku podršku Fondova Europskog gospodarskog prostora i Kraljevine Norveške za organizacije civilnoga društva, čiji je provoditelj za Republiku Hrvatsku Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva.